

ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ В КИТАЙСКАТА
МИСЪЛ И КУЛТУРА
КНИГА ШЕСТА
中華思想文化術語

София, 2021

ПРЕВОДЪТ Е НАПРАВЕН ПО ИЗДАНИЕТО:

圖書在版編目(CIP)數據

中華思想文化術語. 6 : 漢英對照 / 《中華思想文化術語》編委會編. -- 北京: 外語教學與研究出版社, 2018. 6

ISBN 978-7-5213-0166-3

I. ①中... II. ①中... III. ①中華文化 - 術語 - 漢、英 IV. ①K203 - 61

中國版本圖書館CIP資料核字(2018)第150854號

Original Chinese-English Bilingual Text © Foreign Language Teaching and Research Publishing Co., Ltd.

Bulgarian translation © Foreign Language Teaching and Research Publishing Co., Ltd.

This edition is published by arrangement with Foreign Language Teaching and Research Publishing Co., Ltd. This edition is for sale in Bulgaria only and may not be purchased for export therefrom.

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Петко Т. Хинов, превод, 2021

© Издателство „Изток-Запад“, 2021

ISBN 978-619-01-0870-2

中華思想文化術語

ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ В КИТАЙСКАТА МИСЪЛ И КУЛТУРА

КНИГА ШЕСТА

Превод от китайски и старокитайски
Петко Т. Хинов

БЪЛГАРИЯ СРЕЩА КИТАЙ

东西合作 · 连接世界

ЕКИП ОТ СПЕЦИАЛИСТИ, РАБОТИЛИ ПО СЪСТАВЯНЕТО НА СБОРНИКА
„ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ В КИТАЙСКАТА МИСЪЛ И КУЛТУРА“:

КОНСУЛТАНТИ:

李學勤 (Li Xueqin), 林戊蓀 (Lin Wusun),
葉嘉瑩 (Florence Chia-ying Yeh), 張豈之 (Zhang Qizhi)

ЕКСПЕРТНА КОМИСИЯ:

Директор:

韓震 (Han Zhen)

Членове:

晁福林 (Chao Fulin), 陳德彰 (Chen Dezhang), 陳明明 (Chen Mingming),
馮志偉 (Feng Zhiwei), 韓經太 (Han Jingtai), 黃友義 (Huang Youyi),
金元浦 (Jin Yuanpu), 李建中 (Li Jianzhong), 李照國 (Li Zhaoguo),
樓宇烈 (Lou Yulie), 馬箭飛 (Ma Jianfei), 聶長順 (Nie Changshun),
潘公凱 (Pan Gongkai), 王博 (Wang Bo), 王寧 (Wang Ning),
葉朗 (Ye Lang), 袁濟喜 (Yuan Jixi), 袁行霈 (Yuan Xingpei),
張立文 (Zhang Liwen), 張西平 (Zhang Xiping), 鄭述譜 (Zheng Shupu)

ЧУЖДЕСТРАННИ КИТАИСТИ:

艾愷 (Guy Salvatore Alitto), 安樂哲 (Roger T. Ames)
包華石 (Martin Joseph Powers), 顧彬 (Wolfgang Kubin)
韓安德 (Harry Anders Hansson), 柯鴻岡 (Paul Crook)
柯馬凱 (Michael Crook), 司馬麟 (Don Starr)
魏查理 (Charles Willemen)

АКАДЕМИЧЕН СЪВЕТ:

白振奎 (Bai Zhenkui), 蔡力堅 (Cai Lijian), 陳海燕 (Chen Haiyan),
陳少明 (Chen Shaoming), 付志斌 (Fu Zhibin), 郭曉東 (Guo Xiaodong),
郝任德 (Michael Hoare), 何世劍 (He Shijian), 胡海 (Hu Hai),
胡智鋒 (Hu Zhifeng), 黃春豔 (Huang Chunyan), 賈德忠 (Jia Dezhong),
姜海龍 (Jiang Hailong), 蔣好書 (Jiang Haoshu), 李存山 (Li Cunshan),
李景林 (Li Jinglin), 李雪濤 (Li Xuetao), 林滿秋 (Lin Man-Chiu),
劉青 (Liu Qing), 柳拯 (Liu Zheng), 呂玉華 (Lü Yuhua),
滿興遠 (Man Xingyuan), 孟慶楠 (Meng Qingnan),
裴德思 (Thorsten Pattberg), 喬希 (Joshua Mason), 喬永 (Qiao Yong),
任大援 (Ren Dayuan), 沈衛星 (Shen Weixing), 施曉菁 (Lynette Shi),
孫藝風 (Sun Yifeng), 陶黎慶 (Tao Liqing), 童孝華 (Tong Xiaohua),
王剛毅 (Wang Gangyi), 王惠民 (Wang Huimin), 王柯平 (Wang Keping),
王麗麗 (Wang Lili), 王維東 (Wang Weidong), 魏玉山 (Wei Yushan),
溫海明 (Wen Haiming), 吳根友 (Wu Genyou), 吳志傑 (Wu Zhijie),
夏吉宣 (Xia Jixuan), 徐明強 (Xu Mingqiang), 徐亞男 (Xu Yanan),
徐英 (Xu Ying), 嚴文斌 (Yan Wenbin), 嚴學軍 (Yan Xuejun),
楊雪冬 (Yang Xuedong), 楊義瑞 (Yang Yirui), 於文濤 (Yu Wentao),
余來明 (Yu Laiming), 張建敏 (Zhang Jianmin), 張靜 (Zhang Jing),
章思英 (Zhang Siying), 趙桐 (Zhao Tong), 鄭開 (Zheng Kai), 周雲帆 (Zhou Yunfan),
朱良志 (Zhu Liangzhi), 朱淵 (Zhu Yuan), 左勵 (Zuo Li)

СЪДЪРЖАНИЕ

Старинната китайска култура и нейното значение за днешното българско общество	11
ÀI MÍN ZHĚ QIÁNG 愛民者強 Силен е, който обича народа си	15
BÁI Mǎ FĒI Mǎ 白馬非馬 Белият кон не е кон	16
BǎOMÍN 保民 Грижа за опазване на народа	18
BǎOMÍN ÉR WÁNG 保民而王 Опази народа и (тогава) царувай	19
BIÉMÍNG 別名 Отделно име	20
BĪNG QIÁNG ÉR WÚ Yì ZHĚ CÁN 兵強而無義者殘 Без правда и най-силната войска носи гибел	21
Bù Wàng WǎIXìNG Zhī BìNG 不忘百姓之病 Не забравяй страданията на своя народ	22
CÁI 才 Дарование, способност, свойство	23
CHÁNGZHŌU CÍPÀI 常州詞派 Чанжаоуска школа на песенната поезия Цъ	24
CHUÁNQÍ 傳奇 Чудно сказание	26
DÀJié 大節 Основен етичен закон	28
DÀSHŌUSHĀ 大收斂 Тържествена развръзка	29
DÀ Xìn Bù YUē 大信不約 Дълбокото доверие не се крепи върху договори	30
DÀYĪTŌNG 大一統 Велико единение	31
Dìlǐ 地理 Закопи на земната повърхност	33
Fǎ ZhĚ SUŌYǐ ÀI MÍN YĚ 法者所以愛民也 Законът е средство за любов към народа	34

Fǎ zhě tiānzǐ suǒ yǔ tiānxià gōnggòng yě 法者天子所與天下公共也 ИМПЕРАТОРЪТ Е ДЛЪЖЕН ДА СПАЗВА ЗАКОНИТЕ НА ПОДНЕБЕСНАТА ЗАЕДНО С ВСИЧКИ	35
Fēng huà 風化 ОБЛАГОРОДЯВАНЕ НА НРАВИТЕ	36
Gǎi yì bù gǎi jǐng 改邑不改井 ГРАДОВЕТЕ ПРОМЕНЯЙ, НО КЛАДЕНЦИТЕ НЕ ПИПАЙ	38
Gāngyì 剛毅 РЕШИМОСТ И ВОЛЯ	39
Gēxíngtǐ 歌行體 ГЪСИН, ПЕСЕННА ПОЕМА	40
Gōng'ānpài 公安派 ЛИТЕРАТУРНА ШКОЛА ГЪН'АН	41
Gōnggōngsī 公公私私 ОБЩОТО Е ОБЩО, ЧАСТНОТО – ЧАСТНО	43
Gōngmíng 共名 ОБЩО ИМЕ	44
Gǒu lì guójiā , bù qiú fùguì 苟利國家，不求富貴 ДА СЕ СТРЕМИШ ДА НОСИШ ПОЛЗА НА ДЪРЖАВАТА И РОДА СИ, А НЕ ДА ЛАМТИШ ЗА БОГАТСТВО И ЗНАТНОСТ	45
Gǔ , ròu 骨/肉 КОСТИ И ПЛЪТ	46
Guāyù 寡欲 ВЪЗДЪРЖАНИЕ ОТ ПОЖЕЛАНИЯ	48
Guótài-mí'ān 國泰民安 ДЪРЖАВАТА Е СПОКОЙНА И НАРОДЪТ Е МИРЕН	50
Guó wú yuàn mǐn yuē qiáng guó 國無怨民曰強國 СИЛАНА Е ТАЯ ДЪРЖАВА, ЧИЙТО НАРОД НЕ РОПТАЕ	51
Guó yǐ yì wéi lì 國以義爲利 ДЪРЖАВАТА ПЕЧЕЛИ ОТ СПРАВЕДЛИВОСТТА	52
Hóngfàn 洪範 ВЕЛИКОТО ПРАВИЛО	53
Huàn zài tǔbēng , bú zài wǎjiě 患在土崩，不在瓦解 БЕДСТВО Е, КОГАТО СЕ СВАЛИЧАТ ОСНОВИТЕ, А НЕ КОГАТО СЕ ПРОПУКАТ КЕРЕМИДИ	54
Jiàoxué xiāngzhǎng 教學相長 УЧИТЕЛЯТ И УЧЕНИКЪТ ВЗАИМНО СЕ УСЪВЪРШЕНСТВАТ	56
Jǔxián-róngzhòng 舉賢容衆 ИЗДИГАЙ ДОБРОДЕТЕЛНИ ХОРА И БЪДИ СНИЗХОДИТЕЛЕН КЪМ НАРОДА	57
Jūnzǐ zhījiāo 君子之交 ДРУЖБА МЕЖДУ БЛАГОРОДНИ ЛЮДЕ	58
Kǒng-Yán zhī lè 孔顏之樂 РАДОСТТА НА КОНФУЦИЙ И ЙЕН	60

lì 力 СИЛА, СПОСОБНОСТ	61
lì 麗 КРАСОТА, ЛИ	63
mín wú xìn bú lì 民無信不立 БЕЗ ДОВЕРИЕТО НА НАРОДА ДЪРЖАВАТА ЩЕ РҪХНЕ	64
mù nè 木訥 ПРОСТОДУШИЕ И МЪЧАЛИВОСТ	66
Qū-Sòng 屈宋 Цю и Сун	67
rén 人 ЧОВЕК, ЧОВЕЧНОСТ	68
rén fù tiān shù 人副天數 ЧОВЕК СЪОТВЕТСТВА НА НЕБЕСНАТА ВОЛЯ	70
rén zhě wú dí 仁者無敵 ЧОВЕКОЛЮБИВИЯТ НЯМА ПРОТИВНИЦИ	72
shàng xià tóng yù zhě shèng 上下同欲者勝 ЕДИНОДУШИЕТО НА НАЧАЛНИЦИ И ПОДЧИНЕНИ ВОДИ КЪМ ПОБЕДА	74
shí shū zhī dào 識書之道 ПЪТЯТ НА ПОЗНАВАЧА НА КАЛИГРАФСКОТО ИЗКУСТВО	75
shì yì - shì yì 世異事異 МЕНЯТ СЕ ВРЕМЕНАТА, МЕНЯТ СЕ И ДЕЛАТА	77
shū zhě , sǎn yě 書者 , 散也 ИЗКУСТВОТО НА КАЛИГРАФИЯТА Е В СВОБОДАТА НА ДУХА	79
shuǐ mò huà 水墨畫 РИСУНКА С ТУШ	81
shùn wú bù xíng, guǒ wú bù ché 順無不行 , 果無不徹 ПОСЛУШНИЯТ ПОСТИГА ВСИЧКО, РЕШИТЕЛНИЯТ ВЪРВИ ДОКРАЙ	83
sù wèi ér xíng 素位而行 ПОСТЪПВАЙ КАКТО ПОДОБАВА НА ПОЛОЖЕНИЕТО ТИ	84
tiān mìng - mí cháng 天命靡常 НЕБЕСНОТО ПОКРОВИТЕЛСТВО НЕ Е НЕИЗМЕННО	85
tiān rén gǎn yìng 天人感應 НЕБЕТО И ЗЕМЯТА ОТКЛИКВАТ ВЗАИМНО	87
tiān wén 天文 НЕБЕСНИ НАЧАЛА	88
tiān xià nǎi tiān xià zhī tiān xià 天下乃天下之天下 ПОДНЕБЕСНАТА Е ПОДНЕБЕСНА НА ПОДНЕБЕСНАТА	89
wéi biān - sān jué 韋編三絕 ВРЪВТА НА КНИГАТА СЕ СЪКСА ТРИЖДИ	90
wèi jǐ zhī xué 爲己之學 УЧЕНИЕ ЗА СОБСТВЕНО ДОБРО	91

WÉN RÉN HUÀ 文人畫 КАБИНЕТНА ЖИВОПИС	92
WÉNZHÌ 文質 ОБЛИК И СЪЩНОСТ	93
WÒYÓU 臥遊 ДА ПЪТЕШЕСТВАШ НА ОДЪРА СИ	94
WÚ YÒNG ZHÌ YÒNG 無用之用 ПОЛЗАТА ОТ БЕЗПОЛЕЗНОСТТА	96
WÚ DÀI DĀNG FÈNG 吳帶當風 РЕСНИТЕ НА У ВЪВ ВЯТЪРА ТРЕПКАТ	97
WŪXÍNG XĪĀNG SHĒNG 五行相生 ПЕТТЕ СТИХИИ ВЗАИМНО СЕ ПОРАЖДАТ	98
WŪXÍNG XĪĀNG SHÈNG 五行相勝 ПЕТТЕ СТИХИИ ВЗАИМНО СЕ ПРЕОДОЛЯВАТ	99
WŪYĪN 五音 ПЕТТЕ ТОНА	100
XÌWÉN 戲文 ЮЖНА ДРАМА	102
XIÀNGSHÙ 象數 ОБРАЗИ И ЧИСЛА	103
XIǎOJIÉ 小節 ПО-МАЛКИ НРАВСТВЕНИ ПРАВИЛА	104
XIǎOSHŌUSHĀ 小收煞 МЕЖДИННА РАЗВРЪЗКА	105
XIǎOZHUÀN 小篆 МАЛЪК ПЕЧАТ	107
XIĒ Qì TÚ MÀO 寫氣圖貌 ПРЕДАВАМ ДУХА, ОБРИСУВАЙКИ ОБЛИКА	109
XÍNG QĪ YÚ WÚ XÍNG 刑期於無刑 ЦЕЛТА НА НАКАЗАНИЯТА Е ДА НЯМА НАКАЗАНИЯ	110
XÍNGSHŪ 行書 ПОЛУСТАВ	111
XÍNG SĀN PĪN 性三品 ТРИТЕ РАЗРЯДА НА ЧОВЕШКОТО ЕСТЕСТВО	113
XÍNG SHÀN È Hùn 性善 混 ЧОВЕШКАТА ПРИРОДА Е СМЕСИЦА ОТ ДОБРО И ЗЛО	115
XÍNG WÚ SHÀN WÚ È 性無善無惡 ЧОВЕШКАТА ПРИРОДА НЕ Е НИТО ДОБРА, НИТО ЗЛО	116
XIŌNGDÌ XÌ YÚ QIÁNG , WÀI YÙ QÍ WŪ 兄弟鬩於牆，外御其侮 В ДОМА СИ БРАТЯТА СЕ КАРАТ, НО СРЕЩУ ВЪНШЕН ВРАГ СЕ БРАНЯТ ЗАЕДНО	117
XIŪJǐ-ĀNRÉN 修己安人 ЧОВЕК СЕ САМОУСЪВЪРШЕНСТВА, ЗА ДА НОСИ ПОКОЙ НА ДРУГИТЕ	118

YÁNGZHŌU WĀGUÀÌ 揚州八怪 Осмината чудаца от Янджоу	119
YĒWÚYÍXIÁN 野無遺賢 Няма пренебрегнати даровити люде	121
YÈLUÒ-GUĪGĒN 葉落歸根 Листата капят и при корена се връщат	122
YĪHUÀ 一畫 Една черта	123
Yǐ GUÓ WÉI GUÓ , Yǐ TIĀNXIÀ WÉI TIĀNXIÀ 以國爲國，以天下爲天下 Държавата се управлява като държава, а цялата Поднебесна – като Поднебесна	125
Yǐ XÍNG MÈI DÀO 以形媚道 Чрез формите си природата разкрива Пътя	127
Yǐ XÍNG QÙ XÍNG 以刑去刑 Чрез наказания премахвам наказанията	128
Yǐ XÍNG XIĒ SHÉN 以形寫神 Вписвам духовния облик във външния образ	129
YĪFǎ 義法 Похвати за разкриване на смисъла	130
YĪN 音 Музикален звук	132
YŌURÉN 優人 Артист, увеселител	134
YÙ 慾 Въжделение	136
YUÁNZÁJù 元雜劇 Юанска музикална драма	137
YUÀNBĒN 院本 Дзинска драма / куртизанска драма	139
ZHÀN Fǎ BÌ BĒN YÚ ZHÈNG SHÈNG 戰法必本於政勝 Успешната война се корени в добрата политика	141
ZHÈNGSHÈNG 正聲 Образцова, възвишена музика или поезия	142
ZHÈNGTŌNG-RÉNHÉ 政通人和 Добро управление – мирен народ	144
ZHŪGŌNGDIÀO 諸宮調 Многоладова балада	145
ZHUǍNYÌ-DUŌSHĪ 轉益多師 Търся полза от много учители	147
ZŪN BĒI WǍN TIÈ 尊碑貶帖 Ценя калиграфията върху камък и пренебрегвам упражненията върху хартия	149

СТАРИННАТА КИТАЙСКА КУЛТУРА И НЕЙНОТО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ДНЕСНОТО БЪЛГАРСКО ОБЩЕСТВО

Да се представи културата на един народ чрез езика и устойчивите, дошли до нас от прастари времена изрази и понятия е едно колкото брилянтно, толкова и трудно начинание. Брилянтно е, защото културата и цивилизацията се предават и съхраняват чрез словото и в този смисъл словесността и особено способността ѝ да устоява срещу капризите на времето е от първостепенна важност за запазване на всяка цивилизация.

Китайската цивилизация е може би единственият образец за това как словесността увековечава мисловността като култура и традиция. Езикът и до днес остава един от ключовите фактори за устойчивостта на китайската култура, затова деветтомната поредица „Основни понятия в китайската мисъл и култура“, от която пет вече са издадени на български език, е своевременно напомняне и на нас, българите, колко важно е познанието на собствения език и културата, която той носи в недрата си и пази чрез трайни и осветени от вековете думи, понятия и изрази.

Китай е може би единствената държава, в която осмислянето на миналото, съживяването на словото и мисълта на духовната старина е не просто културна традиция, но и държавно дело. Според мен това е един от белезите на силната държава – силната ѝ връзка с нейното историческо слово.

Корените на мисленето са корени и на културата. „Основните понятия в китайската мисъл и култура“, като прозорци към мис-

ловността на една цяла цивилизация, са подбрани внимателно от огромен екип китайски и чуждестранни учени, подредбата им е азбучна, според латинския ред на буквите в китайската фонетична азбука пинин. Обяснени са достъпно и подкрепени с илюстративни примери от огромно множество древна и средновековна китайска книжнина, почти напълно непозната на българските читатели. Наличието на макар и кратки цитати от толкова много китайски източници ни въвежда и в китайското книгознание.

Всичко, което читателите биха открили сами, ще оставя настрана, за да обърна внимание на ония извънтекстови измерения на тази поредица, които открих след превода и прочита ѝ и които според мен я правят изключително важна не само за изучаващите Китай студенти и читатели, но и за любителите на философията на живота, мисълта и смисъла на цивилизациите въобще.

Първото ми впечатление е преобладаването на термини от областта на литературната теория и критика. Естественият въпрос, който такъв акцент поражда, е: защо в китайската цивилизация литературата, особено поезията и поетиката, е толкова значими? От най-дълбока древност литературата в Китай е жива съставка на държавното управление – било като средство за намиране на талантиливи учени за държавни служители, било като средство за възпитание на нравите и извисяване на обществото като цивилизация. Неслучайно още в древността Китай е прочут като „царство на поезията“. Литературата на свой ред е свързана с философията, историята и едно присъщо в много висока степен на Китай явление – преклонение пред древността.

Една от главните причини за величието на китайската цивилизация и култура е възпитаваното още от дълбока древност благоговение към старината, към словото на предците, към образците на древността; при своето развитие китайската култура е надграждала постигнатото от предишните си творци, без да руши, оспорвала е, без да отрича, и никога не е новаторствала, поставяйки за основа на новаторството си самото новаторство. Някои намират това за скованост – нека е така. Това обаче е сковаността, която сковава една о друга епохи и постижения и върху тяхната крепка основа гради културни постижения, които не изчезват във времето именно защото са сковани едно в друго, а заедно – в една древно-нова цивилизация. Средният път, който Конфуций завещава на тази цивилизация, винаги е разполагал силите отляво и отдясно към сре-

дата, към отстъпчивостта, към миролюбието, към благоговението към праотците и тяхната мъдрост. Скромността и трудолюбието са дълбоко свързани с приемствеността, която е белязана с липсата на културен радикализъм, а още по-малкото – на nihilизъм в тази древна култура. Едва в най-ново време като някакъв странен експеримент в китайската култура започнаха да се провират остриетата на nihilизма с неговата безлогосност и противоположност. Естествено, плитковатостта на подобни течения, които „опипват“ спецификата на китайската култура единствено за да се възползват от нея и като паразитират върху нейната хилядолетна словесност, да я разграждат отвътре, е явна тъкмо в „несковаността“ им, която изглежда като свобода, а всъщност е несвързаност, изкорененост, разобщеност от мъдростта. Ето защо връщането към „основните понятия“ в коя да е култура е проява на държавническа мъдрост. В тази именно връзка читателят ще намери в поредицата немалко понятия от областта на старокитайската политическа философия, стратегическо и военно изкуство.

Друга особеност на поредицата е нейната академична изисканост и възможността да се настроим към едно присъщо на древните цивилизации вглеждане в думите, макар и чрез превода на нашия роден български език. Това вглеждане пък е особено важно за разпнатата на кръстопът България – първият въпрос, който то може да породим, е: защо строгото придържане към основни понятия и кристализирана през вековете мисловност са жизнено важни за нашето запазване като цивилизация? По какъв начин подмяната на основни културни и нравствени понятия подкопава цивилизацията и работи срещу една култура? Защо езикът, взет и като целокупна словесност, и като ясно-определена смисленост, е най-важен фактор за благоденствието на един народ? И като следствие, защо всеки народ трябва ревностно и с огромна предпазливост да пази културните си понятия?

За отвикналия да се вглежда в същността на думите съвременен човек сборникът „Основни понятия в китайската мисъл и култура“ може да се окаже не само възможност за вглеждане в най-важните умопостижения на китайските мислители, но и повод за вглеждане в изгубените смисли на много основни понятия в нашата българска култура и духовна традиция.

*От преводача,
декември 2019 г.*

СИЛЕН Е, КОЙТО ОБИЧА НАРОДА СИ

Единствено държавата, която милее за народа си и го закриля, може да бъде наистина силна и велика. Само когато политическите мерки и постановления са в съгласие със сърцето на народа и са насочени към основни ползи за него, те могат да получат доверието и подкрепата му. И единствено при такова условие волята на всички социални среди, от високите до ниските, може да бъде една – такова единство е непревземаема крепост. Тази идея, родена от понятието „любов към народа“, е сравнително нова: в нея се корени могъществото и процъфтяването на една държава. Понятието е продължение и доразвитие на идеята от други две понятия: „народът е корен на държавата“ и „човеколюбивият обича хората“.

ЦИТАТ

愛民者強，不愛民者弱。《荀子·議兵》

Силен е, който обича народа си; слаб е, който не обича народа си.
Книга на философа Сюндзъ

БЕЛИЯТ КОН НЕ Е КОН

Мисълта „Белият кон не е кон“ принадлежи на Гунсун Лундзъ (320–250 г.пр.Хр.) и отваря важна тема, която е била всестранно обсъждана. Според него съществителното име „кон“ поначало се използва за посочване на коня като животински вид, докато прилагателното „бял“ се използва за посочване на цвят. В такъв случай словосъчетанието „бял кон“ служи за посочване едновременно на вид животно (кон) и вид цвят (бял), поради което смисълът се отклонява в две различни посоки. Изразът „белият кон не е кон“ означава, че „кон“ е общо понятие, в което не може да се вложи точно описание на конете – дали са бели, кулести, дорести, врани и всички останали техни особености. За да се посочи точно един предмет, нужно е да му се направи предварителен, обстоен разбор.¹

ЦИТАТИ

龍之所以爲名者，乃以白馬之論爾。《公孫龍子·跡府》

Аз, Лун, съм прочут с моето разсъждение за белия кон.

Книга на философа Гунсун Лундзъ

曰：“馬固有色，故有白馬。使馬無色，如有馬已耳，安取白馬？故白者非馬也。白馬者，馬與白也。馬與白，馬也？故曰白馬非馬也。”

《公孫龍子·白馬論》

[Гунсун Лундзъ] рече: „Конете несъмнено имат цвят, затова има и бели коне. Ако обаче лишим един кон от цвят, конете ще про-

¹ Вж. също „Разграничавам твърдост от белота“ („Основни понятия...“, кн. 5, с. 69).

(Всички бележки под линия са на преводача.)

дължат да съществуват, но откъде ще намерим тогава бял кон? Бял кон – това са белота и кон. Ако белотата и конят [съществуват поотделно], то мигар [всяка] белота е кон? Затова твърдя, че белият кон не е кон.

Книга на философа Гунсун Лундзъ (Разсъждение за белия кон)

白
馬
非
馬

Грижа за опазване на народа

Да се опази животът на народа в безопасност и мир: за пръв път словосъчетанието „опазване на народа“ се среща в „Книга на писанията“. Древните китайци мислели, че Небето определя кому ще принадлежи най-високата власт в човешкото общество – царската. Получаването и отнемането силom на това определение на Небето (*тиенмин*, небесен мандат) става по установени и непоклатими правила, ако един владетел е добродетелен, Небето му отрежда да царува, ако изгуби добродетелите си, небето му отнема дареното свише право на царство. От всички добродетели, които владетелят на царството трябва да притежава, най-главната е грижата за опазване на народа. Да се опази народът означава царуването на владетеля да дава на народа мирен и обезпечен живот. Това понятие изразява грижовността и обичта като основно отношение на владетеля към народа. Да се опази народът е станало ключова цел на държавното управление в Древен Китай.

ЦИТАТИ

別求聞由古先哲王，用康保民。《尚書·康誥》

Освен това трябва да подириш [знания и] от просветлените и мъдри владетели на древността и да ги използваш за благополучието и опазването на народа.

Книга на писанията